

Duâda ellerimizin yönü

Kıbrıs'tan okuyucumuz: “Duâ ederken ellerimizi neden semaya kaldırıyoruz?”

Eskimez ecdadımızın bir sözü vardır: “Allah yerde değil, gökte değil, sağda değil, solda değil, üstte değil, altta değil; Allah cemî' mekândan münezzehtir.” Yani bütün mekânları yaratan ve bütün zamanları halk eden Cenâb-ı Hak, yarattığı mekânın ve zamanın içinde değil, belirli bir yerde mukîm değil, belirli bir zamana mahkûm değildir.

Allah'ın Muhît, Bâkî, Kadîm, Evvel, Âhir, Vâcip isimleri bize Allah'ın varlığının mekân ve zaman ötesinde ve hâricinde bulunduğunu gösterir. Yani her şeyi ihâta eden, ezeli ve ebedî olan, başlangıcı ve sonu olmayan ve vâcip olan bir Varlık elbette ne mekâna sığar, ne zamana sığar.

Ancak O bizden uzak da değildir; bilâkis bize bizden yakındır. Yere ve göğe sığmayan Cenâb-ı Vacip Teâlâ, mü'min kulunun kalbine sığmaktadır. Yani kalbimizin, bizden daha önce varlığını hissettiği Yüce Yaratıcıya sevgisi ve bağlılığı, Allah katında kâinata bedeldir. Kur'ân buyurur ki:

* “And olsun insanı Biz yarattık. Nefsinin kendine fısıldadıklarını Biz biliriz. Biz ona şah damarından daha yakınız.”¹

* “Göklerde ve yerde bulunanların hepsi O'nundur. İzni olmadan O'nun katında kim şefaet edebilir? O, kullarının yaptıklarını ve yapacaklarını bilir. O'na hiçbir şey gizli kalmaz. O'nun bildirdiklerinin dışında insanlar, O'nun ilminden hiçbir şeyi tam olarak bilemezler. O'nun tasarrufları gökleri ve yeri ihâta etmiştir. Onları koruyup gözetmek Kendisine zor gelmez. O yücedir, büyüktür.”²

Allah'a yön, mekân ve zaman verilemez elbet. Allah ne belirli bir yönde, ne belirli bir zamanda, ne de belirli bir mekândadır. Allah'ın mukaddes mahiyeti, kâinata hiçbir şeyin mahiyeti cinsinden değildir.³ Duâda ellerimizi sema cihetine kaldırmamız, Allah'ın belirli bir cihette olduğuna inandığımızı göstermez. Ellerimizi yukarıya kaldırmak, O'nun derecesinin ulviyetine, sıfatlarının yüceliğine, isminin, unvanın ve şanının paklığına işarettir. Yoksa O'nun o tarafta, yani yukarı cihette bulunduğunu, aşağı tarafta, yani yerde bulunmadığını kast ediyor değiliz.

Esasen üst, alt, sağ, sol ve yön mefhumları izafîdir, yani görecelidir, tamamen bize göre söz konusudur. İki yüz milyar galaksiden sadece birisinden ibaret olan Samanyolu içerisinde, bir nokta kadar bir yere sahip olan güneş sisteminin (kâinatın büyüklüğüne nazaran “güneş atomu” da denebilir) bir zerresi hüviyetinde bulunan ve çekirdeği hükmündeki güneş etrafında bir tayyare gibi baş döndürücü bir sür’atle dönen, 23,27 derece eğik olan; ayrıca yirmi dört saatte bir kendi etrafında muntazaman ikinci dönüşünü yapan; yine ayrıca güneş sistemi ile birlikte şemsü’s-şümûs tarafına hızla ilerleyen yer küremizin “altı ve üstü” neresi olabilir ki? Göğe fırlattığımız ve gökte bulunduğu kısa süre içinde hep dönen basit bir plastik topun altı ve üstü söz konusu olabilir mi?

Keza bize göre alt olan cihet, küremizin öbür yüzüne göre üst değil mi? Biz “yukarı” derken, küremizin arka yüzünde bulunan bir kişinin “yukarı” kabulüne göre tam tersi istikameti göstermiş olmuyor muyuz?

O halde esas olan Allah’ın ulviyetini, yüceliğini, üstünlüğünü, üstün sıfatlarını, kudsiyetini, kâinatı ihata ettiğini, bize de uzak olmadığını, bizimle birinci plânda ilgilendiğini ve duâlarımıza cevap verdiğini bilmemiz ve itikat etmemiz; O’nu her türlü noksanlıklardan, eksikliklerden, cihetlerden, yönlerden, mekânlardan ve zamanlardan münezzehe bilmemiz ve iman etmemizdir.

Duâda ellerimizi semaya kaldırmamız bu sağlam itikadımızı ve imanımızı sembolize eder. Duâ etmek, niyazda bulunmak ve O’na iltica etmekle O’nun bize yakın olduğunu; ellerimizi kaldırmak ve açmakla O’nun sonsuz hazinesinden istediğimizi; sema cihetine yönelmekle de O’nun paklığını, izzetini, celâlini, kudsiyetini, yüceliğini, ulviyetini ve bütün noksanlıklardan münezzehe bulunduğunu ifade etmiş olmaktadır. Nitekim duâda elleri semaya doğru kaldırmak ve açmak sünnettir. Duâ adabına uygun davranış budur. Zaten günlük tecrübelerimiz de odur ki, isteyen tarafsanız, elinizi açarsınız.

Dipnotlar:

- 1- Kaf Sûresi, 50/16
- 2- Bakara Sûresi, 2/255
- 3- Mektûbât, s. 242